



סף הכניסה של מקצוע עריכת הדין

עו"ד דרור ארדיאלון | יו"ר ועדת האתיקה הארצית

בפסק דין שניתן החודש (על"ע 3092/05 **לשכת עורכי הדין הועד המרכזי נגד אגבריה** (פורסם במאגרים האלקטרוניים)) התברר עניינו של אדם, שסיים את התמחותו בשנת 1999 ועבר את בחינות ההסמכה בשנת 2003. בתקופה שלאחר ההתמחות ולפני שהוסמך כעורך דין התחזה פעמיים כעורך דין, ופעמיים כמתמחה כשהופיע בבית המשפט. בתלונות שהוגשו ללשכת עורכי הדין – ושבסופן הורשע בדין משמעתי – נטען שבאותה תקופה נמנע מלהעביר ללקוחה 10,000 ש"ש שגבה עבורה. כן נטען שאיים על לקוח אחר, ושנמנע מלהשיב לתלונה נגדו.

לאחר שעבר את בחינות ההסמכה ב־2003, החליטה ועדת ההתמחות למנוע את קבלתו כחבר לשכה עד סיום ההליכים המשמעתיים בעניינו (מכוח סעיף 44 לחוק הלשכה). בית הדין המשמעתי המחוזי בחיפה הרשיעו בעבירות שיוחסו לו וגזר עליו שלוש שנות פסילה בפועל. בערעור לבית הדין הארצי התעוררה השאלה, האם יש לנכות מן העונש הסופי (שלוש שנים) את תקופת העיכוב המינהלי (אחד עשר חודשים). בית הדין הארצי דחה את הטענה, אולם הקל בעונש והפחית מן ההשעיה אחד עשר חודשים (בד"א 39/04). בית המשפט העליון דחה את הערעורים ההדדיים.

פרשה זו מעוררת שלוש שאלות שכולן מכוונות לסף הכניסה של מקצוע עריכת הדין. ראשית, בעניין קולת העונש, נראה שהשעיה של שנתיים וחודש (ואף של שלוש שנים) היא עונש קל יחסית (השוו: על"ע 7437/03 **הועד המחוזי נ' עו"ד גשרי**, פ"ד נט(3) 611; 2334/04 **הועד המחוזי נ' עו"ד בלום**; על"ע 2935/04 הועד המחוזי נגד עו"ד שוגרמן (טרם פורסם)). אגבריה הורשע גם בהטעת בתי המשפט ולקוחותיו וגם בשליחת יד בכספי פיקדון. אלו הן עבירות קשות הפוגעת לא רק באמון הלקוח ובכספו אלא באמון הכללי שצריך לשרור בין לקוחות, בתי משפט ועורכי דין. יפים לעניין זה דברי בית הדין הארצי בעניין אחר שצוטטו בהסכמה על־ידי בית המשפט העליון (על"ע 10982/04 **גורסקי נגד הועד המחוזי** (טרם פורסם)):

"קבלת כספים בנאמנות על ידי עורך דין לצורך ביצוע פעולות משפטיות, הוא אחד מאושיית המקצוע, ופגיעה באמון בתחום זה פוגעת פגיעה אנושה באימון שהציבור והמערכת המשפטית בכללה נותנת בציבור עורכי הדין."

עורכת: ד"ר לימור זר־גוטמן, עו"ד ■ **יו"ר ועדת האתיקה הארצית:** דרור ארדיאלון, עו"ד
המערכת: רח' דניאל פריש 10, תל־אביב 64731, טל. 03-6918691, פקס. 03-6918696
מאמרי המערכת: סף הכניסה של מקצוע עריכת הדין ■ החריגים לחסיון עורך דין-לקוח וחובת הסודיות, חלק שני ■ הנחיות והחלטות: ועדת האתיקה הארצית ■ ועדת שכר הטרחה



חומרה נוספת יש ללמוד מכך שהעבירה בוצעה תוך כדי התחזות, קרי בנסיבות המלמדות על כוונה לרמות, ועל זלזול בחוק. העובדה שכך החלה דרכו המקצועית של אדם המבקש להיות עורך דין אף היא נסיבה מחמירה.

מעבר לעקרונות הענישה הכלליים (הלימה, הרתעה ושיקום), לענישה משמעתית בדרך של השעיה יש גם היבט של הגנה על המקצוע. נראה, שערכאות המשמעת – החל מבית הדין המחוזי ועד לבית המשפט העליון – לא נתנו משקל מספיק לשיקול של טוהר המקצוע. (השוו: על"ע 1/85, 2 הוועד המחוזי נ' בן חרוץ, פ"ד לט (4) 365; בג"צ 13/57 צמוקין נ' בית-הדין המשמעתי לעובדי המדינה ואח', פ"ד יא 856; על"ע 18/84 כרמי נ' פרקליט המדינה, פ"ד מד(1) 353).

נקודה שניה עוסקת ביחס בין עיכוב קבלה לחברות לבין ענישה משמעתית. העיכוב הוא סמכות מנהלית שאינה עונש (להבדיל מהשעיה זמנית שהיא סנקציה שיפוטית). בנסיבות מתאימות יש להתחשב בעיכוב לצורך גזר הדין, אולם אין לנכות את התקופה המנהלית מעונש שנגזר בהליך שיפוטי. קיומם של שני הליכים – מינהלי ומשמעתי – נגרם בשל-כך שאדם עבר עבירה משמעתית עוד בטרם היה לעורך דין. אין להקל עמו בשל כך.

נקודה שלישית עוסקת בסף הכניסה למקצוע. מהימנותו ואמינותו של עורך דין, ונאמנותו לערכים המקצועיים בכלל וללקוחותיו בפרט, הן ביסוד ההתאמה למקצוע. "נאמנות זו היא רוח אופיו של המקצוע, היסוד עליו הוא בנוי. טול את מידת הנאמנות אשר הלקוח רוחש לפרקליטו ונטלת את נשמתו של המקצוע" (עמ"מ 9/55 עו"ד פלוני נ' יו"ר וחברי המועצה המשפטית, פ"ד י' 1720). יש יסוד לטענה, שמי שהחל את דרכו בהתחזות, במרמה ובשליחת יד אינו צריך להיות עורך דין. כפי שקבע בית המשפט העליון בפרשה אחרת: "עורך-דין המועל בכספי לקוחו ראוי לו כי לא ימצא מקום בשורות עורכי הדין." (על"ע 2935/04 לעיל).

בעניין זה נדרש שינוי חקיקה, שיאפשר למוסד מתאים של לשכת עורכי הדין שלא לקבל לשורותיה אדם שהחל את דרכו בדרך של מרמה ופגיעה באמון לקוחות. בעניין זה יש להבחין בין מי שהוא כבר עורך דין, וקמה לו מידה גבוהה יחסית של הסתמכות על המקצוע, לבין מי שמבקש להפוך לעורך דין, וחייב להוכיח את התאמתו. קשה יותר להוציא אדם לא מתאים משורות המקצוע מאשר למנוע את כניסתו מלכתחילה. הקושי בסיון מועמדים להיות עורכי דין בהיבט הנורמטיבי – להבדיל מההיבט המקצועי – מחייב הקפדה רבה יותר בשלב זה.

עיון בפרשת אגבריה מביא למסקנה עגומה למדי. נראה שהכניסה למקצוע אינה מוגנת דיה. הכלים המשפטיים שבידי הלשכה אינם מספיקים כדי לקבוע סף הולם של התאמה אישית ונורמטיבית. עניין זה מחייב חשיבה מחודשת הן בועדות האתיקה וההתמחות, הן בערכאות השיפוטיות והן בשינוי חקיקה.

החריגים לחסיון עורך דין-לקוח וחובת הסודיות, חלק שני

ד"ר לימור זר גוטמן | עורכת

ברשימה הקודמת הצגתי שני חריגים לחסיון עורך דין לקוח ולחובת הסודיות. הראשון, החריג היחיד המופיע בחוק, הוא ויתור הלקוח. החריג השני, יציר הפסיקה נוגע לעבירה עתידית. הרשימה הנוכחית תציג שני חריגים נוספים: חובת גילוי הקבועה בחוק וגילוי לצורך הגנת עורך הדין בסכסוך עם הלקוח. ואילו הרשימה הבאה תחתום עם שני חריגים נוספים.

כפי שציינתי ברשימה הקודמת, מרבית החריגים הם יצירי הפסיקה. כך גם החריג הנוגע לחובות



גילויי הקבועות בחוק. חריג, שלדעתי, תקף גם ללא הפסיקה שהצהירה עליו. לפי חריג זה, כאשר החוק מטיל חובת גילוי על כל אדם ואינו קובע פטור לעורך דין מתוקף החסיון או חובת הסודיות, חייב עורך הדין לגלות הגם שיש בכך הפרה של החסיון/סודיות. כך לדוגמא, ועדת האתיקה הארצית קבעה שחובת הגילוי בחוק הוצאה לפועל לגבי נכסים של חייב הנמצאים בידי צד ג' חלה גם על עורך הדין. [ראו, החלטה מספר את52/01 "עיקול אצל עורך דין בתור צד ג' בידי נמצאים נכסי החייב/לקוח" **אתיקה מקצועית** 2 (אפריל 2002) ע' 5]. מנגד, בחוק איסור הלבנת הון המטיל חובת גילוי על כל אדם ניתן פטור מפורש לעורכי דין, כך שלנוכח הוראתו המפורשת של החוק, לא מתקיים חריג זה. [ראו, סעיף 24(ג) לחוק איסור הלבנת הון, תשס"א – 2000].

החריג הרביעי במניין הכולל והשלישי מבחינת אלו שהוכרו בפסיקה ואינם מצוינים בחוק נוגע לסכסוך שכר טרחה עם הלקוח. בית המשפט העליון קבע שכאשר הלקוח ועורך הדין מצויים בסכסוך שכר טרחה מותר לעורך הדין לחשוף מידע חסוי כדי לבסס את טענתו. [ראו, על"ע 17/86 **פלונית נ' לשכת עו"ד**, פ"ד מא (4) 770, 782]. פסק הדין מציב כמה מגבלות לשימוש בחומר החסוי, מגבלות הנובעות מחובת הנאמנות שממשיכה לחול גם במצב של סכסוך עם הלקוח, שמן הסתם הפסיק להיות לקוח. ראשית, רק כאשר המידע החסוי הכרחי לעילת התביעה מותר לעורך הדין לגלותו. שנית, הגילוי המותר לעורך הדין חל רק על המידע ההכרחי לעילת התביעה ולא יותר מכך. לבסוף, על העורך דין למצות את כל הדרכים הקיימות לגביית שכר טרחתו ללא שימוש בגילוי המידע הסודי כאיום, לחץ או השפעה על מנת לקבל את התשלום, לפני שיוכל לגלות את המידע ההכרחי כאמור. ועדת האתיקה שליד ועד מחוז ת"א חזרה על חריג זה [ראו, "גילוי מידע במסגרת תביעת שכר טרחה אינו הפרה של החסיון" **עט ואתיקה** גליון 5 (פברואר 1990)]; "מה מותר ומה אסור לעורך דין בתביעת שכר טרחה נגד לקוחו שנחדש בפלילים" **עט ואתיקה** גליון 39 (מאי 1996)].

בעל"ע 5160/04 **אשד, עו"ד נ' הועד המחוזי** (פורסם במאגריים האלקטרוניים) הרחיב בית המשפט העליון את החריג גם למצבים בהם מוגשת תלונה נגד עורך הדין לועדת האתיקה ועורך הדין נדרש לחשוף מידע סודי/חסוי כדי שיוכל להגן על עצמו ולהשיב לתלונה. בית המשפט שב והדגיש כי האינטרס החשוב של הגנה על החסיון ייסוג בפני הזכות להתגונן שעומדת לעורך הדין רק כאשר המידע שנחשף רלוונטי ונחוץ להגנת עורך הדין. בית המשפט יבחן "האם בנקודת הזמן בה חשף עורך הדין את המידע הוא סבר או היה לו יסוד לסבור, כי המידע שחשף נחוץ לצורך הגנתו ואין בו כדי להכפיש את הלקוח או לפגוע בעניינו שלא לצורך". [שם בפסקה 14]. באותו מקרה נקבע כי עורך הדין הפר את חובת הסודיות כיוון שבתגובתו לתלונה מסר פרטים שלא היו נחוצים להגנתו ואשר נועדו אך ורק לפגוע במהימנות המתלוננת.

לדעתי, יש להרחיב את החריג הרביעי כך שהחסיון יוסר בכל מצב בו מבקש עורך הדין לעשות שימוש במידע סודי/חסוי כדי להגן על עצמו נגד טענות הנוגעות לאותו ייצוג. אני מבקשת לאמץ את החריג שקיים בכללי האתיקה המומלצים של הבר האמריקאי לעניין חובת הסודיות לפיו מותר לעורך דין לחשוף מידע סודי/חסוי לא רק בסכסוך עם הלקוח (שכר טרחה, רשלנות, תלונה ללשכה) אלא גם כאשר הסכסוך הוא עם צד שלישי שאינו הלקוח. כך לדוגמא, כאשר המשטרה חוקרת עורך דין בחשד שהפר את החוק במהלך הייצוג – רשאי עורך הדין להגן על עצמו על-ידי חשיפת תוכן שיחותיו עם הלקוח. במקרה כזה, החסיון מוסר רק לצורך הגנת עורך הדין על עצמו כך שהמשטרה לא תוכל לעשות שימוש במידע החסוי במשפט נגד הלקוח. התפיסה, הנכונה לדעתי, היא שזכותו של עורך הדין להגן על עצמו גוברת על החסיון/סודיות. אציין שועדת האתיקה שליד ועד מחוז ת"א פרסמה בעבר הנחייה שהתירה לעורך דין להתראיין לעיתון ולגלות מידע חסוי וזאת במטרה להגן על שמו הטוב לאחר שהוא הוכפש על-ידי לקוחו מעל דפי העיתון. [ראו, "זכות עורך הדין להגיב בעיתון על פגיעה בשמו הטוב תוך התייחסות לנושא גילוי מסמכים שהוחלפו בינו לבין הלקוח" **עט ואתיקה** גליון 46 (ספטמבר 1997) עמ' 2. ראו גם, א. בומבר "על חסיון עורך דין-לקוח" **עט ואתיקה** גליון 72 (ספטמבר 2003) ע' 1].



הנחיות והחלטות

הנחיות והחלטות ועדת האתיקה הארצית

עורך הדין כמגשר

עובדות: התלונה הינה כנגד עורך דין בתפקידו כמגשר בהליך בו נטל חלק המתלונן. עורך הדין המגשר הביא את הצדדים לידי חתימה על הסכם פשרה ודאג להעביר את ההסכם לבית המשפט, לצורך קבלת תוקף של פסק דין. לפי התלונה, משלא עמד הצד השני בהסכם הפשרה הרי שאין כל הצדקה לתשלום שכר הטרחה אותו קבל המגשר מהמתלונן.

החלטה: לגנוז את התלונה. אין לראות בעורך הדין, אשר פעל כמגשר, כמי שעבר עבירה אתית; תפקידו של מגשר הינו לנסות ולגשר במחלוקת בין הצדדים, ואכן הנילון פעל להשגת הסכם פשרה בין הצדדים, עליו חתמו מתוך הבנה והסכמה.

עבור מפגשי הגישור, אותם ניהל, זכאי הנילון לשכר טרחה; שכר זה אינו מותנה בהצלחה של הליך הגישור ובוודאי שלא בקיומו של הסכם הפשרה בין הצדדים. [החלטה מספר את 70/05].

ייצוג: חובת המצאת כתבי דיין

עובדות: עורך הדין ייצג אישה נגד בעלה – המתלונן. האישה היא שיזמה את הפנייה לערכאות. לאחר פתיחת ההליך המקורי בבית המשפט לענייני משפחה, הורתה מרשתו של הנילון לנילון, להימנע מביצוע מסירת כתבי הטענות למתלונן – לטענתה בשל בחינת האפשרות לשלום בית ותוך רצון להימנע מליבוי מחלוקות בנסיבות הפיוס האפשרי. חרף בקשותיו אסרה עליו מרשתו, שוב ושוב, את ביצוע המסירה. גרסת הנילון מגובה בתצהיר של מרשתו.

המתלונן טוען כי הנילון פעל שלא כדין בכך שלא ביצע מסירות של כתבי הטענות. הנילון השיב כי בנסיבות המקרה הזה, ביצוע המסירה של כתבי הטענות היה נחשב על-ידי מרשתו כהפרת חובת הנאמנות כלפיה ולדבריו... "אף גרוע מכך כמי שגרר אותה לסכסוך עם בעלה והרס את משפחתה על כל המשתמע מכך.."

החלטה: הכלל הוא שעורך הדין צריך למלא את הנחיות החוק ובית המשפט בענייני המצאה ואם הוא מבקש לסטות מהם, עליו לקבל מראש אישור בית המשפט הנוגע לעניין. בנסיבותיו המיוחדות של העניין, מצאה הועדה שאין מקום להעמיד לדין ויש לגנוז את התלונה עם הערה לנילון. [החלטה מספר את 1/04].

הערת העורכת: הנורמה הראויה היא שהחובה למסור כתבי דיין "בהקדם האפשרי" או "לא יאוחר מחמישה ימים" כלשון תקנות סדר הדין האזרחי, מוטלת על עורך הדין במקרה של בעל דיין מיוצג. בבד"א 11/03 פלונית נ' הועד המחוזי, פדא"ר אתיקה 03 (8) 610, היה מקרה זהה שבו הלקוחה החליטה, על דעת עצמה שלא לקיים את חובת ההמצאה. נקבע שחובתו של עורך הדין להעמיד את לקוחו על חובותיו של הלקוח הכרוכים בניהול המשפט ובהליכים הקשורים בו על פי הדין, ולדאוג כי הלקוח יקיימן, ואם הלקוח בוחר לנהוג בדרך שיש בה משום הפרת חובה שעל פי חוק, בניגוד להנחיותיו של עורך הדין, כי אז חובה על עורך הדין שלא לשתף פעולה עד כדי בקשה להשתחרר מן הייצוג.

לדעת הועדה, כעולה מתצהירה של מרשתו של הנילון, הוראותיה לנילון היו מפורשות ונחרצות והנילון נקלע, שלא בטובתו, להתנגשות בין חובת הנאמנות ללקוחה לחובתו כלפי בית המשפט.

החלטת הועדה לעיל מתבססת על על"ע 5364/96 **שגיא, עו"ד נ' הועד המחוזי** (פורסם במאגר נבו) בו נדון מקרה דומה, ונקבע: "אנו מסכימים שהנורמה המשפטית שחלה על הענין, היא שאם המערער, שהוא עורך דין, מקבל רשות מבית המשפט להמציא כתבי דיין אישית תוך תקופה מסוימת ואינו עושה כן, גם מטעמים מתקבלים על הדעת, חובתו לפנות לבית המשפט ולבקשו



לשנות את ההחלטה, זוהי הנורמה שקבעו הערכאות שקדמו לנו, ובמקרה הרגיל הפרתה עשויה להביא להרשעתו של עורך הדין בעבירה משמעתית. עם זאת, במקרה המיוחד שלפנינו... די בקביעת הנורמה המשפטית ואין יסוד מספיק לקיים את ההרשעה."

ייצוג: האם מותר לעורך דין לייצג בפני השופט אצלו התמחה

שאלתא: האם לפי החוק מותר לעורך דין לטעון בפני השופט אצלו התמחה?

החלטה: א. קיימת חובה סטטוטורית הנקובה בסעיף 53ב' לחוק לשכת עורכי הדין, תשכ"א – 1961 לפיה במידה שיחסי ההתמחות הביאו ל"קרבה של ממש" בין המתמחה לשופט, אסור לעורך הדין לייצג בפני אותו שופט.

ב. בכל מקרה, על עורך הדין להקפיד על גילוי נאות ללקוחו ולצד שכנגד אודות הקשרים המקצועיים ו/או האישיים בינו לבין השופט.

ג. על עורך הדין להימנע מלקבל על עצמו את הייצוג בתיק, כשזה נועד לשם רכישת יתרון בלתי הוגן או לגרום לפסילת השופט הדין בתיק.

ד. על עורך הדין להימנע מלקבל על עצמו את התיק אם הוא סבור כי ניהול התיק על ידו יקנה יתרון לא הוגן ללקוחו, או להיפך, תפגע ביכולתו להביע דעה עצמאית כנה. [החלטה מספר את 111/05].

הפקדת צוואה אצל הרשם לענייני ירושה

החלטה: בגליון מספר 14 פורסמה החלטה מספר את 199/04 לפיה "פירושו של כלל 5 לכללי לשכת עורכי הדין (שמירת חומר ארכיוני במשרד עורכי הדין), התשל"א-1971 הוא שיש חובה לשמור צוואה ללא הגבלת זמן אלא אם הלקוח נתן הוראה אחרת."

הועדה מבקשת כעת להפנות גם להוראת סעיף 21 לחוק הירושה, תשכ"ה-1965 לפיו "מי שעשה צוואה בכתב יד ובעדים רשאי להפקידה אצל רשם לענייני ירושה..." וכן סעיף 22(ה) לחוק לפיו: "... צוואה שנעשתה בפני רשות ניתן להפקידה אצל רשם לענייני ירושה."

לפי הוראת התקנות לחוק העובדה שהופקדה צוואה ותוכנה נשמרים בסוד כל עוד המצווה בחיים, וזה רשאי בכל עת, לקבל את צוואתו בחזרה.

יצוין כי הפקדת הצוואה אצל הרשם לענייני ירושות צריכה להיעשות על-ידי המצווה עצמו ולא על-ידי עורך דינו או שליח אחר. עורך הדין יכול להנחות את מי שערך צוואה במשרדו להפקידה בלשכת הרשם לענייני ירושה." [החלטה מספר את 199/04]

מסירת העתק צוואה לעורך דין אחר

שאלתא: האם עורכת דין רשאית למסור לעורך דין אחר העתק של צוואה שלקוחתה חתמה אצלה. עורך הדין שפנה לקבל העתק צרף ייפוי כוח מאותה לקוחה. ברם הלקוחה בת 96 ונמצאת בבית אבות, ועורכת הדין לא קיבלה מהלקוחה כל פנייה אישית.

החלטה: הצוואה היא סודית וללא הוראה מפורשת כדן של המצווה, לא יכולה עורכת הדין למסור העתק מהצוואה. [החלטה מספר את 198/05].

ניגוד עניינים: ייצוג משותף של חשוד/נאשם בסחר בנשים

וקורבן הסחר

שאלתא: האם מותר לעורך דין לייצג בו זמנית את החשוד או הנאשם בסחר בנשים ו/או סרסרות ואת האשה שהועסקה על ידו, קורבן הסחר?

החלטה: ועדת האתיקה העלתה לדיון בעיות העולות מייצוג קורבנות סחר בנשים. הועדה עיינה בחוות דעת מלומדת ומפורטת שהכינו חברי הועדה כן שמעה את עו"ד רחל גרשוני מאגף יעוץ וחקיקה במשרד המשפטים את עוה"ד אורי שדה ונעמי לבנקרון מהמוקד לסיוע לעובדים זרים ואת עו"ד סמדר בן נתן יו"ר ועדת חקיקה – מעמד האשה. להלן ההחלטה:



- א. אכן קיימת בעיה אמיתית של ניגוד עניינים במקרים בהם עורך דין של אשה (או גבר) שהיא קרובן סחר בבני אדם (בדרך כלל סחר בנשים לצורכי מין), מייצג בו זמנית חשוד או נאשם בסחר בבני אדם או בסרסרות ביחס לאותה אשה או ממונה על-ידי חשוד או נאשם, כאמור (במישרין או בעקיפין), גם אם אינו משמש כעורך הדין של החשוד או הנאשם בסחר או בסרסרות.
- ב. כללי האתיקה של הלשכה מחייבים את עורך הדין לפעול בנאמנות מוחלטת ללקוחו ללא קשר לזהות הגורם המממן או ללקוחות אחרים שלו.
- ג. בשאלות סחר בנשים מתעוררות בעיות מיוחדות ולפיכך מצאנו להנחות את עורכי הדין כדלקמן (על-אף שמדובר בדרך כלל בקרבנות נשים, כמובן שהכללים חלים גם כאשר הקרובן הוא גבר):
 - 1.ג. עורך דין לא ייצג בו זמנית קרובן סחר בנשים וחשוד או נאשם בסחר בנשים או בסרסרות ביחס לאותה אשה או במסגרת המקום שבו אותה אשה פעלה.
 - 2.ג. עורך דין לא ייצג אשה אם מי ששכר את שירותיו, במישרין או בעקיפין, למטרה זו או לכל מטרה אחרת, הוא חשוד או נאשם בסחר בנשים או בסרסרות ביחס לאותה אישה, גם אם עורך הדין לא מייצג את הנאשם או את החשוד כאמור.
 - 3.ג. עורך דין המייצג קרובן סחר בנשים חייב להעניק יעוץ מקצועי מלא ביחס לכלל זכויותיה וביחס לכלל אפשרויות הפעולה העומדות בפניה תוך שימת עניינה לנגד עיניו ותוך הגשמת חובת הנאמנות כלפיה.
 - 4.ג. משנה זהירות נדרש כשיש אפשרות שהקרובן תשמש כעדת תביעה נגד החשוד או הנאשם או בעניין הקשור אליו. [החלטה מספר את 197/04].

שכר טרחה: שכר בעסקת מכר דירה שלא יצאה אל הפועל

עובדות: עורך הדין הנילון ייצג את המתלוננת בעסקת מכר דירה. לטענת המתלוננת, לאחר שסיכמה עם הנילון על שכר טרחתו ולאחר ששילמה לו מקדמה בסך של 1000 ש"ח, מתוך סכום זה, חזרה בה מהחלטתה לרכוש את הדירה; משכך, ולאור פרק הזמן הקצר בו התרחשו הדברים, דרשה המתלוננת מהנילון את סכום המקדמה שמסרה לידו, משסרב זה האחרון להשיב לה שכר טרחתו הוגשה התלונה.

בתגובה מסר הנילון כי חרף התקופה הקצרה לא שקט על שמריו – הוא ערך בדיקת מסמכים מעמיקה והעניק למתלוננת ייעוץ שוטף ומשכך אין כל ספק כי זכאי הוא לשכר טרחתו.

החלטה: לגנוז את התלונה הואיל ואין במעשיו של הנילון משום עבירה אתית. יתרה מכך, אין כל הצדק סביר להתערבות הלשכה בשכר הטרחה הנגבה כל עוד לא מדובר בשכר מוגזם.

אין ספק כי בעסקאות מכר ניתן ללקוח ייעוץ משפטי קודם לחתימה על ההסכם עצמו; בצד הבדיקה המוקדמת אשר עורך העורך דין, זכאי הוא לשכר, גם אם בסופו של דבר לא תצא העסקה לפועל והסכם המכר לא יגיע לכדי חתימה. [החלטה מספר את 106/05].

שכר טרחה: משיכת כספים שהתקבלו עבור הלקוח שלא כדין

עובדות: עורך הדין הנילון קיבל לידיו כספים בנאמנות ממפרק חברה עבור המתלוננים בעקבות פסק דין. הערעור הפך את ההחלטה והמתלוננים חויבו להחזיר למפרק את הכספים שקיבלו. הנילון סרב להחזיר את הכספים שהתקבלו אצלו מהמפרק בטענה שזהו שכר טרחתו. נגד המתלוננים נפתח תיק הוצאה לפועל בשל אי החזרת הכספים.

המתלוננים טוענים כי הנילון לא יידע אותם כלל על הכספים שהתקבלו מהמפרק וכי מעולם לא הסכימו שהכספים שנתקבלו מהמפרק ישמשו לשכר טרחה או להוצאות.

הנילון טוען כי ידע את המתלוננים על פסק הדין ועל כך שסכום הכסף שהתקבל ישמש לכיסוי הוצאותיו ושכר טרחתו. הנילון אינו מציג הסכם שכר טרחה בכתב ואינו מציג כל הוכחה לטענתו כי הסכום שיתקבל בעקבות פסק הדין ישמש להוצאות.

החלטה: להעמיד את הנילון לדין משמעתי על כי משך לעצמו את הכספים שהתקבלו עבור הלקוח, שלא על פי הסכם וסרב להחזירם. [החלטה מספר את 21/04].



הנחיות והחלטות ועדת שכר הטרחה

עו"ד אמיר סטמרי | יו"ר הועדה

דברי הקדמה: ועדת שכר הטרחה היא ועדה וולונטרית שהקים הועד המרכזי המחזיקה בשלושה תפקידים. הראשון, הראשוני, בפנייה של לקוח לועדה לפי סעיף 84(ב) לחוק לשכת עורכי הדין, קובעת הועדה את השכר המתאים, קביעה אשר מחייבת את עורך הדין. השני, הועדה דנה וממליצה על עדכון או שינוי התעריף המינימאלי המומלץ. שלוש, הועדה עונה לפניות המגיעות מלקוחות ועורכי דין מכל הארץ בענייני שכר טרחה. הפניות נעשות בצורה של שאלות ו/או תלונות קונקרטיים כאשר להחלטות הועדה אין תוקף מחייב.

להלן יובאו תמצית ההחלטות שניתנו מתוקף תפקידה השלישי של הועדה:

א. השכר הראוי במקרה של הפסקת ייצוג בתיק בו נקבע השכר באחוזים, כאשר אין הסכם של שכר טרחה בכתב או שהסכם לא מתייחס לנקודה זו, יקבע לפי ההסכם המצוי שהומלץ על-ידי הועד המרכזי לגבי תביעות פל"ד. בהסכם המומלץ נקבעו השיעורים כדלקמן:

1. אם הפסקת הטיפול הייתה לפני הגשת התביעה, ישלם הלקוח שכר טרחה בשיעור של שליש מהשכר המוסכם.

2. אם הפסקת הטיפול הייתה בשלב שלאחר הגשת התביעה ולפני דיון בבית משפט, ישלם הלקוח שכר טרחה בשיעור של 50% מהשכר המוסכם.

3. אם הפסקת הטיפול הייתה בשלב שלאחר קדם המשפט הראשון ועד לסיום הראיות, ישלם הלקוח שכר טרחה בשיעור של 2/3 מהשכר המוסכם.

אין האמור לעיל בבחינת הסכם מחייב (אלא אם הצדדים הסכימו על תנאיו). עם זה, אפשר לראות בו מסגרת לגבי הקריטריונים שעל פיהם יש לקבוע את שכרו הראוי של עורך הדין הנעבר.

דרך נוספת לקבוע את השכר הראוי במקרה זה (בעיקר במקרים בהם נעשתה עבודה מועטה ביותר בתיק) היא לפי שעות העבודה בפועל של עורך הדין. השיעור הנהוג של שכר טרחת עורך דין הינו בין \$150 – \$250 + מע"מ לשעת עבודה (לפי הותק והניסיון של עורך הדין). [החלטה מספר שכ"ט 16/05].

ב. סעיף 2(ב) לצו פיקוח על מצרכים ושירותים (קביעת מחיר מירבי לשירותי נותן שירות בהעד רישום זכויות בפנקסי המקרקעין), התש"ס – 1999 קובע כי "המחיר המירבי שרשאי נותן שירות לגבות בעד שירותים שאינם שירותי העברת זכויות, יהיה המחיר הקבוע אותה שעה לשירות מקביל בתוספת לתקנות האגרות". לדעת הועדה השירות המקביל לשירותים הבאים הוא:

1. הכנת אישור זכויות, כאשר המידע הכלול באישור הזכויות אינו ממחושב – אגרה בגין הנפקת נסח רישום.

2. העברת זכות לבעלות במקרקעין – סעיף 2ב' לצו מחריג אגרה בגין שירותי העברת זכויות.

3. רישום התחייבות לרישום משכנתא – אגרה בגין התחייבות לרישום משכנתא.

4. רישום הערה על ביצוע עסקה בזכויות – אגרה בגין רישום הערת אזהרה לפי סעיף 126 לחוק. [החלטה מספר שכ"ט 16/05].

ג. מקום שבו המצב המשפטי **כעת** לא מאפשר גביית סכומים העולים על המופיע בצו הפקוח על מצרכים ושירותים, אין לדרוש הפקדת שכר טרחה בנאמנות להבטחת התשלום במקרה שבו ישתנה המצב המשפטי.

יחד עם זאת, סבורה הועדה כי רשאי עורך הדין להבטיח תשלום שכר טרחה למקרה שבו השתנה המצב המשפטי וטרואקטיבית באמצעות החתמה על התחייבות לתשלום, ככל שיתיר הדין. [החלטה מספר שכ"ט 25/05].

ד. שכר טרחה עבור החזקת מניות בנאמנות.

עובדות: עורך הדין הפונה ייצג חברה ציבורית בהסכם "ריטיינר" שנתי מתחדש עד שהופסק. במסגרת הייצוג קיבל להחזיק בנאמנות מניות חסומות שהוקצו לעובדים. עורך הדין לא ביקש עבור פעולה זו שכר, מתוך הנחה שזה כלול בהסכם "הריטיינר" אבל דמי הניהול שולמו על-ידי החברה.



שאלה: האם זכאי עורך הדין לשכר טרחה עבור הנאמנות לאחר הפסקת הסכם "הריטינייר"?

תשובה: לתקופה שלאחר הפסקת ההתקשרות עם החברה, זכאי עורך הדין לשכר עבור נאמנות זו, אך אין חובה לגבות זאת, הכול בהתאם להסכם שבין הצדדים.

שאלה: מהו שכר הטרחה החודשי הראוי בהתחשב בשווי המניות?

תשובה: מדובר בשכר ראוי לפי סעיף 46 לחוק החוזים. לפי סעיף 26 לחוק החוזים השלמת הפרטים החסרים בחוזה תעשה לפי הנוהג הקיים בין הצדדים, ובאין נוהג כזה – לפי הנוהג המקובל בחוזים מאותו סוג. במקרה זה, מדובר על 0.24%*2 לשנה, בנוסף להוצאות הניהול של הבנק כפוף לנהוג בחברת נאמנות של הבנקים (זאת, בהתחשב, שאין צורך בניהול של השקעות).

שאלה: האם אפשר לסרב להעביר מניות כל עוד לא שולם שכר הטרחה?

תשובה: זכות העכבון קבועה בסעיף 88 לחוק לשכת עורכי הדין.

הערה: מומלץ להודיע לחברה שהמניות יועברו לאחר קבלת שכר הטרחה עבור הנאמנות והחזר הוצאות הניהול של הבנק עד למועד הפסקת הנאמנות, או לערוך הסכם בדבר המשך הנאמנות. (החלטה מספר שכ"ט 34/05).

ה. שכר טרחת עורך דין במקרה של תביעה לשכר עבודה ו/או מהמוסד לביטוח לאומי במסגרת ביטוח זכויות עובדים בפשיטת רגל או בפירוק חברה, יחושב באחוזים מהסכום ברוטו שנפסק ו/או התקבל. (החלטה מספר שכ"ט 139/05).

ו. שכר טרחת עורך דין שנקבע בתיק הוצאה לפועל שייך לזוכה ולא לעורך הדין. בהעדר הסכם בכתב, האופן הסביר של קיום החוזה בין עורך הדין ללקוח הוא שעורך הדין יגבה שכר טרחה בשיעור הפסוק או הקבוע בחוק מכל סכום שייגבה עבור לקוחו. (החלטה מספר שכ"ט 37/05).

ז. בהעדר הסכם שכר טרחה מפורט באשר לאופן תשלום שכר טרחה מגביית שיקים בהוצאה לפועל, מומלץ כי במקרה שיש גבייה חלקית, התשלום יבוצע כדלקמן:

1. מהסכום הראשון שהתקבל יוחזרו ההוצאות הפסוקות.
2. אם הייתה התנגדות שנדחתה, או אם נעשתה פעולה מיוחדת, כגון: ביצוע עיקול טרם מסירת אזהרה, שכתוצאה מפעולה זו נגבה תשלום – ישולם לעורך הדין מלוא השכר על-חשבון שכר הטרחה בתיק. יתרת שכר הטרחה תשולם באופן יחסי לגבייה בשיעור לפי שכר הטרחה הקבוע בכללי התעריף המינימאלי המומלץ של לשכת עורכי הדין, או כפי שסוכם בין הצדדים או כפי שנקבע בהוצאה לפועל.
3. בכל מקרה אחר, שכר הטרחה יחושב יחסית לגבייה, בהתאם להסכמים בין הצדדים או בשיעור הקבוע בהוצאה לפועל. (החלטה מספר שכ"ט 135/04).

ח. שכר טרחה שנפסק לטובת הזוכה בבית משפט (לפי תקנה 512 לתקנות סדר הדין האזרחי), לאחר שנדחתה ההתנגדות לביצוע שטר, מצטרף לשכר הטרחה הקבוע בהוצאה לפועל לפי סעיף 10 לחוק ההוצאה לפועל. ראו, רע"א 2958/98 **אלופי נ' קורט**, תק-על 98(2) 549. (החלטה מספר שכ"ט 10/05).

ט. חישוב שכר הטרחה המוסכם עם הלקוח, שהוא באחוז מהסכום הפסוק בתביעה כספית, יעשה לפי הסכום הפסוק בתוספת מע"מ. (החלטה מספר שכ"ט 103/05).

י. בייצוג לקוח בתיק העוסק בנזקי גוף בגין תאונת דרכים, כאשר חברת הביטוח דחתה את פניית הלקוח בטענה שאין מדובר בתאונת דרכים, מומלץ לקבוע את שכר הטרחה כאחת משתי אפשרויות:

1. במידה והתאונה תתברר כתאונת דרכים, שכר הטרחה לא יעלה על הקבוע בחוק הפלת"ד וכללי הלשכה.
2. במידה ויתברר כי התאונה אינה תאונת דרכים, יקבע שכר הטרחה כסכום קבוע מראש, שיקבע בין עורך הדין ללקוח בהסכם שכר טרחה בכתב. (החלטה מספר שכ"ט 113/05).
- יא. אם עורך הדין לא התנה מראש כי על המומחה לגבות את שכר טרחתו מהלקוח, שאז החובה לשלם למומחה מוטלת על עורך הדין. (החלטה מספר שכ"ט 15/05).